

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Šablona č. IV, sada č. 1	
Vzdělávací oblast	Člověk a jeho svět
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Tematický okruh	Křesťanské svátky
Téma	Pašijový týden – 2. část
Ročník	3.
Anotace	Materiál slouží k přiblížení a pochopení křesťanského svátku – pašijového týdne. Určeno pro samostatnou práci.
Očekávaný výstup a klíčové kompetence	Žák je schopen uchopit svátek pašijového týdne a uvědomit si jeho hodnotu v kulturním kontextu.
Klíčová slova	Pašijový týden, svátky, křesťanství
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Autor/vytvořeno	Bc. Kristian Ostřížek / únor 2012

Velký pátek

Tento den je připomínkou smrti Ježíše Krista a proto je prožíván ve znamení smutku, ticha a rozjímání. Podle evangelií zemřel Ježíš na kříži ve tři hodiny odpoledne. Přibližně v tento čas se proto scházejí věřící k zvláštní bohoslužbě. Na Velký pátek byla výzdoba kostela chudá, bez květin a svící na oltáři. Písně se zpívaly bez doprovodu varhan a zvony mlčely. Lidová tradice vypráví o údajném otevírání pokladů ve skalách. Poklad prý označovalo světýlko nebo kvetoucí či zářící kapradí (to prý kvete od tří do devíti hodin), popřípadě otvor ve skále, ze kterého vycházela záře. Podle pověsti se na Velký pátek otevírá i památná hora Blaník. Na Velký pátek běžel každý ještě před východem sluncem k potoku, aby se v něm umyl. To vše kvůli údajné ochraně před nemocemi.

*Vítám Tě vodičko čistá,
odkud jsi přišla?
Já jsem přišla z Jordána,
viděla jsem Krista Pána,
z hor, z řek a z kamení,
obmyj se, hříšné stvoření!*

Na Volyňsku se chlapani potápěli a snažili se ústy vytáhnout kamínek, který pak hodili levačkou za hlavu. To je mělo podle pověsti ochránit před bolením zubů. Hlas zvonů nahrazovaly řehtačky, různých tvarů a velikostí. Řehtačky oznamovaly poledne a ranní i večerní klekání. Chodilo se s velkým hlukem po vesnici, na mnoha místech děti s řehtačkami honily Jidáše – vybíral se zrzavý chlapec.

Na Kladensku se jedla čočka, která měly přinést do stavení peníze. Na Bydžovsku se tento den nesmělo nic půjčovat, půjčená věc mohla být očarovaná. V krajích s tradicí plátenické výroby se předly tzv. „pašijové nitě“, kterými se pak dělalo na šatech několik stehů - to mělo ochránit před zlými duchy. Švadleny se snažily ušít z pašijových nití košile. Ta prý měla zázračnou moc uchránit jejího majitele před bleskem. Nepralo se prádlo, protože se věřilo, že by se prádlo namáčelo místo do vody do Kristovy krve.

Bílá sobota

O Bílou sobotu se neslavila mše svatá a další svátosti, kromě pomazání nemocných a svátosti smíření. Před východem slunce bylo třeba vymést čistě stavení, aby se v něm nedržel hmyz. Metlo se novým koštětem, aby bylo stavení celý rok čisté. Na Bydžovsku se časně ráno před východem slunce umývala děvčata rosou, aby byla pěkně bílá a bez pih. Hospodyně pekly mazanec a velikonočního beránka, muži a chlapani pletly pomlázky z vrbového proutí a děvčata zdobila vajíčka. Dopoledne se před kostelem světil oheň, vykřesávaný z křemene. V mnoha domácnostech se uhasínalo ohniště, z kterého vzala hospodyně polínko a to položila před kostelem na hraničku. Když kněz oheň posvětil, vzala si žhavé polínko a znova jím zažehla oheň ve stavení. Z ohořelých dřívěk se pak vytvářely křížky a zapichovaly se do pole, aby bylo úrodné. Popelem z posvěceného ohně zas hospodář posypal louku. Na mnoha místech bývalo zvykem vyjít na zahradu nebo do sadu, třást stromy a probudit je tím k životu. Skončením Bílé soboty skončil také třídenní půst „svaté třídenní.“ Všichni se těšili na opětovnou možnost pojídání masa, tanečních zábav a dalších potěšení, která byla po dobu půstu přísně zapovězena.

Boží hod velikonoční (neděle)

Název velikonoce pochází z „velké noci“ ze soboty na neděli, kdy došlo ke zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Neděle po Bílé sobotě (1.neděle velikonoční) je počátkem velikonočního období. V tuto neděli všichni spěchali do kostela. Nikdo nezůstával doma, neboť tento den se v kostele světily velikonoční pokrmy (beránka, mazanec, chléb, vejce a víno). Na Chodsku se posvěcené jídlo jedlo v kostele ve stoje. Bylo zvykem že každá návštěva dostala kousek z posvěceného jídla. Dříve bylo hojně rozšířeným zvykem, že se na Velkou neděli jedlo společně vejce, uvařené na Velký pátek spolu se žlutým vrbovým a jasanovým proutkem. Kdyby býval někdo během roku zabloudil, měl si vzpomenout, s kým jedl na Boží hod vejce a prý by hned našel cestu zpět. Hospodář odnášel na zahradu, na pole a do studně kousek svěceného mazance, vejce a vína, aby měl hojnost ovoce, obilí a měl vždy dobrou vodu. Rolníci nechávali na polích svěcené kočičky a křížky. Na Kravařsku se konaly obřadní jízdy na koních s křížem do polí.

Pondělí velikonoční

Pondělí velikonoční nebo také jinak červené je ve znamení tolik očekávaného koledování, pomlázky, mrskútu, pamihody atd., kdy chodí chlapci s pomlážkami vyšlehat děvčata. V mnoha vsích bylo zvykem číhat na děvčata ráno, když šla do kostela. Na Hrozenkovsku polévali chasníci ráno děvčata vodou. Ve všech krajích patřila a patří k pomlázce pestře malovaná vajíčka - kraslice. Ty se ale nikdy nerozdávaly každému. Kraslice dostával hoch jako dárek od děvčete, které našlehal. Byly darem velmi cenným, protože na skořápkách byla vytvořena šikovnými rukama děvčat mistrovská a mnohdy hodiny trvající díla. Hospodář hned brzy ráno našupal všem domácím pomlážkou, aby byli po celý rok čilí. Odpoledne patřilo dětem. Za vsí bývalo živo, neboť se tam hrály různé hry o vajíčka. Chlapci například ťukali vejcem o vejce a komu dříve prasklo, ten prohrál a musel dát své vajíčko vítězi. Jinde se koulelo vajíčky po nakloněné ploše „na valbisku“ a vyhrával ten, komu se vajíčko dokoulelo nejdále. Večer patřil mládeži trošku odrostlejší, která se veselila při muzice v sále hospody. Druhého dne, v úterý Velikonoční, šlehávala děvčata hochy, přičemž na Valašsku říkávala: "Dnes je naše". Hoši ale odpovídali: "Dnes je toho, kdo obdrží". A všichni se šlehávali navzájem. Tímto dnem slavná pomlázka končila.

- 1) Který den býval o Velikonocích nejveselejší a který naopak nejtišší?
- 2) Kterého dne byl ukřižovaný Ježíš Kristus? Kterého dne vstal z mrtvých?
- 3) Ve který den bylo možné najít poklad? Jak byl označený?
- 4) Kdo se podle pověsti skrývá v hoře Blaník?
- 5) Které z živlů (vítr, oheň, voda, vzduch) se ve velikonočních tradicích objevují nejčastěji?
- 6) Co je to kraslice?
- 7) Znáš některé z popsaných zvyků? Jak prožíváš Velikonoce ty?
- 8) Z každého dne vyber dvě tradice a pokus se je popsat a zdůvodnit vlastními slovy.

Použité zdroje:

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/pasijovy-tyden/velky-patek>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/pasijovy-tyden/bila-sobota>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/pasijovy-tyden/bozi-hod-velikonocni>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/pasijovy-tyden/pondeli-velikonocni>